

**Republika Hrvatska
Ministarstvo financija
Sektor za financijski sustav**

FINANCIJSKA PISMENOST U REPUBLICI HRVATSKOJ

Ivana Ravlić Ivanović, načelnica Sektora

Zagreb, studeni 2017.

Sadržaj

- Financijska pismenost u Republici Hrvatskoj
 - Gdje smo danas
 - Pravni okvir (Strategija i Akciji plan)
 - Provedene aktivnosti i planirane aktivnosti

- Zakonodavne aktivnosti
 - Doneseni zakonu u 2017. godini
 - Planirani zakoni za 2018. godinu

Financijska pismenost – gdje smo danas?

- mjerenje financijske pismenosti provedeno je u RH u 2015. godini
- primjenjena je standardna OECD metodologija, da bi razina financijske pismenosti građana Hrvatske bila usporediva s rezultatima drugih država

Rezultati :

- 1. Francuska 14,9
- 2. Finska 14,8
- ...
- 29. Hrvatska 12,0
- 31. Poljska 11,6

Koji građani imaju najnižu razinu znanja?

- Mlađi od 19 i stariji od 70
- Osnovnog obrazovanja
- S prihodima kućanstva nižim od 3.750kn
- Iz Hrvatskog primorja i Istre te Dalmacije

Financijska pismenost – poduzeti koraci

- Nacionalni strateški okvir financijske pismenosti potrošača za razdoblje od 2015. do 2020. godine

- Akcijski plan unaprjeđenja financijske pismenosti potrošača za 2015., 2016. i 2017. godinu (priprema za 2018.)

- Operativna radna grupa – sastaje se kvartalno – velik broj dionika

- na godišnjoj razini obilježavanje *Svjetskog i Europskog tjedna novca*

- istraživanje financijske pismenosti (HNB i HANFA)

Financijska pismenost – poduzeti koraci

➤ uključivanje u Regionalnu radnu grupu zemalja jugoistočne Europe – razmjena iskustava sa zemljama jugoistočne Europe u području financijske pismenosti

➤ Unija tržišta kapitala – Republika Hrvatska (HANFA) inicirala temu u svezi financijske pismenosti – osnovana podgrupa koja će se baviti pitanjima financijske pismenosti u prekograničnom pružanju usluga

➤ Twinning Light projekt „Razvoj programa financijske pismenosti s ciljem podizanja razine financijske pismenosti u RH” proveden u Ministarstvu financija od siječnja do lipnja 2017. godine s Finskim institutom za javno upravljanje (HAUS)

Dionici

- Ministarstvo znanosti i obrazovanja
- Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku
- Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta
- Ministarstvo rada i mirovinskog sustava
- Ministarstvo zdravstva
- Ministarstvo uprave
- Agencija za odgoj i obrazovanje
- Hrvatska narodna banka
- Financijska agencija
- Hrvatska agencija za nadzor financijskih usluga
- Hrvatski ured za osiguranje
- Hrvatska udruga banaka
- Hrvatska udruga poslodavaca
- Zagrebačka burza
- Hrvatska gospodarska komora
- Udruga društava za upravljanje mirovinskim fondovima i mirovinskih osiguravajućih društava
- Štedopis - institut za financijsko obrazovanje

Provedene aktivnosti

- održavanje stručnih seminara za učitelje i nastavnike na temu financijske pismenosti, održavanje stručnih skupova, okruglih stolova, organizacija konferencija o temama iz područja bankarstva, financija i ekonomije, predavanja namijenjena učenicima i studentima, organiziranje i provedba kviza, izrada i objava brošura, publikacija, uputa, stručnih tekstova i slično o različitim financijskim uslugama i proizvodima
- Pilot projekt HGK „Više znamo, bolje razumijemo“ provodili tijekom veljače i ožujka 2017. godine, u suradnji sa Gradskim uredom za obrazovanje, kulturu i sport Grada Zagreba i uz potporu Ministarstva financija i HANFA-e
- UMFO - suradnji s Jutarnjim listom i Ekonomskim fakultetom - serija edukativnih radionica na temu mirovinske financijske pismenosti
- HANFA - internetskoj stranici Hanfe od 17.11.2017. dostupni jedan igrani i tri animirana filma (sa popratnim edukativnim tekstovima), a smatramo da je njihov sadržaj primjeren i dobar doprinos aktivnostima u svezi poboljšanja financijske pismenosti potrošača

... i planirane aktivnosti

- Roadshow namijenjen **mladima** od 17-18 godina (3. /4. razred srednje škole)
- Sudjeluju zainteresirani dionici (ZSE, HANFA, HNB, HUB, ŠTEDOPIS, AZOO, MINGO, MZO, HUP, HUO, UMFO)
- Tema: izrada „financijskog puta” odnosno priče za učenike kojim bi bile pokrivenne sve važnije financijske teme

Zakonodavne aktivnosti

U 2017. godini doneseni su sljedeći zakoni:

- Zakon o stambenom potrošačkom kreditiranju
- Zakon o usporedivosti naknada, prebacivanju računa za plaćanje i pristupu osnovnom računu

U 2018. godini očekuje se donošenje sljedećih zakona:

- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o kreditnim institucijama
- Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju
- novi Zakon o platnom prometu
- novi Zakon o elektroničkom novcu

Zakon o stambenom potrošačkom kreditiranju (Narodne novine, broj 101/17)

- stupio je na snagu **20. listopada 2017.**

Najvažnije novosti:

1) Povećanje informiranosti potrošača

- ovim Zakonom uvodi se Europski standardizirani informativni obrazac (ESIS) na razini Europske unije koji sadržava sve relevantne informacije o vjerovniku, kreditnom posredniku, glavnim obilježjima kredita, kamatnoj stopi, prijevremenoj otplati i sl., a temeljem kojeg će potrošačima biti **lakše uspoređivati ponude o kreditu**
- kada kreditna institucija dostavi obvezujuću ponudu, dužna je potrošaču ostaviti rok od **najmanje 15 dana** za donošenje informirane odluke unutar kojih je **ponuda obvezujuća za kreditnu instituciju**
- potrošaču se daje pravo da **u roku od 14 dana** nakon sklapanja ugovora odustane od ugovora bez navođenja razloga bez naknade

Zakon o stambenom potrošačkom kreditiranju (Narodne novine, broj 101/17)

2) Naknade

- kreditna institucija **ne smije potrošaču naplatiti naknadu za obradu i/ili odobravanje stambenog potrošačkog kredita**. Sve druge naknade koje kreditna institucija naplaćuje u vezi s ugovorom o stambenom potrošačkom kreditu **ne smiju biti veće od stvarnog troška** koji je nastao kreditnoj instituciji, a radi kojeg se ta naknada naplaćuje. Nakon sklapanja ugovora o stambenom potrošačkom kreditu kreditna institucija **ne smije uvoditi nove naknade niti smije povećati naknade koje su postojale u trenutku sklapanja ugovora o stambenom potrošačkom kreditu**
- **ukinuta naknada za prijevremenu otplatu kredita**, odnosno kreditne institucije više neće moći potrošačima naplaćivati naknadu za prijevremeno, kako djelomično tako i u cijelosti, ispunjenje svoje obveze iz ugovora o stambenom potrošačkom kreditu

Zakon o stambenom potrošačkom kreditiranju (Narodne novine, broj 101/17)

3) Efektivna kamatna stopa

- kreditna institucija i kreditni posrednik **dužni su izračunavati efektivnu kamatnu stopu**
 - prilikom oglašavanja
 - stavljanja na raspolaganje općih informacija
 - prilikom izrade personaliziranih informacija
 - prilikom sklapanja ugovora o stambenom potrošačkom kreditiranju,
 - kao i tijekom trajanja ugovornog odnosa
- kreditna institucija i kreditni posrednik dužni su efektivnu kamatnu stopu izračunavati u skladu s načinom izračuna, pretpostavkama i elementima za potrebe izračuna efektivne kamatne stope pobježe odlukom Hrvatske narodne banke
- maksimalna efektivna kamatna stopa za stambene potrošačke kredite u skladu s ovim Zakonom jednaka je stopi zakonskih zatezних kamata

Zakon o stambenom potrošačkom kreditiranju (Narodne novine, broj 101/17)

4) Veća zaštita potrošača pri kreditiranju u stranoj valuti

- propisano je da je kreditna institucija dužna obavijestiti potrošača svaki puta kada se vrijednost ukupnog nepodmirenog iznosa koji je potrošač dužan platiti ili redovitih obroka odnosno anuiteta promijeni za više od 20% radi promjene tečaja
- kreditna institucija je dužna, **jednom** tijekom trajanja ugovornog odnosa, na zahtjev potrošača **u bilo kojem trenutku trajanja ugovornog odnosa, omogućiti konverziju kredita** iz valute u kojoj je kredit nominiran ili za koju je vezan u alternativnu valutu, i to **bezuovjetno**. Kreditna institucija **ne smije potrošaču zaračunati naknadu** za konverziju
- uvjeti konverzije u ugovoru obuhvaćaju najmanje **način određivanja kamatne stope** koja će biti primijenjena u slučaju konverzije

Zakon o stambenom potrošačkom kreditiranju (Narodne novine, broj 101/17)

5) Poboljšanje zaštite potrošača u slučaju poteškoća pri plaćanju obveza

- propisano je da je kreditna institucija dužna poduzimati razumne i opravdane mjere s ciljem postizanja dogovora u vezi s naplatom obveza iz ugovora o stambenom potrošačkom kreditu po kojem postoje dospjele nenaplaćene tražbine od potrošača prije pokretanja ovršnog postupka
- **Smjernica Europskog nadzornog tijela za bankarstvo (EBA)** o provođenju postupka naplate dospelih neplaćenih obveza i ovršnog postupka
- **Mjere za olakšavanje otplate mogu uključivati:**
 - 1) ukupno ili djelomično refinanciranje ugovora o kreditu i/ili
 - 2) izmjenu prethodnih uvjeta ugovora o kreditu koja između ostalog može uključivati:
 - a) produljenje roka otplate kredita
 - b) promjenu vrste osiguranja na nekretnini
 - c) odgodu plaćanja cijelog ili dijela obroka ili anuiteta za određeno razdoblje
 - d) promjenu kamatne stope
 - e) ponudu privremenog prekida otplate

Zakon o stambenom potrošačkom kreditiranju (Narodne novine, broj 101/17)

6) Nova pravila za licenciranje kreditnih posrednika u području stambenog potrošačkog kreditiranja

- kreditni posrednici će u RH moći poslovati kao vezani kreditni posrednici
- Hrvatska narodna banka izdaje kreditnom posredniku sa sjedištem u Republici Hrvatskoj odobrenje za pružanje usluga kreditnog posredovanja za stambene potrošačke kredite
- kreditna institucija ima punu i bezuvjetnu odgovornost za štetu koju počinj njezin kreditni posrednik
- nadzor nad radom kreditnih posrednika: Hrvatska narodna banka

7) Novost je da je ovim Zakonom izričito propisano da kreditna institucija može s potrošačem i založnim dužnikom ugovoriti da se prijenos vlasništva nad instrumentom osiguranja stambenog potrošačkog kredita na kreditnu instituciju smatra potpunim ispunjenjem svih obveza iz ugovora o stambenom potrošačkom kreditu (**eng. „walk away“ klauzula**)

Zakon o stambenom potrošačkom kreditiranju (Narodne novine, broj 101/17)

- zakon se primjenjuje **samo na ugovore o stambenom potrošačkom kreditu sklopljene nakon stupanja na snagu Zakona**, odnosno ne primjenjuje se na već sklopljene ugovore o stambenom potrošačkom kreditu (**Direktiva izričito zabranila retroaktivnost**)

Zakon o usporedivosti naknada, prebacivanju računa za plaćanje i pristupu osnovnom računu (Narodne novine, broj 70/2017)

- stupio na snagu 27. srpnja 2017. godine
- prijenos Direktive 2014/92/EU o usporedivosti naknada povezanih s računima za plaćanje, prebacivanju računa za plaćanje i pristupu računima za plaćanje s osnovnim uslugama

➤ Najvažnije novosti:

- prije nego se potrošač obveže ponudom ili okvirnim ugovorom, pružatelj platnih usluga dužan je dati potrošaču **informativni dokument o naknadama** za najreprezentativnije usluge, i to dovoljno unaprijed, kako bi potrošač imao dovoljno vremena za donošenje odluke
- **popis najreprezentativnijih usluga** izradit će Hrvatska narodna banka, imat će najmanje 10, a najviše 20 najreprezentativnijih usluga, a ažurirat će ga svake 4 godine
- Hrvatska narodna banka omogućit će **lakšu usporedbu naknada** tako što će na svojoj internetskoj stranici objavljivati naknade koje pružatelji platnih usluga naplaćuju potrošačima za najreprezentativnije usluge

Zakon o usporedivosti naknada, prebacivanju računa za plaćanje i pristupu osnovnom računu (Narodne novine, broj 70/2017)

- potrošač će jednom godišnje besplatno dobiti od pružatelja platnih usluga (na papiru ili drugi dogovoreni način) **Izvješće o obračunatim naknadama i kamatama** (uključujući i zaračunate kamate za ugovoreno prekoračenje)
- olakšano **prebacivanje računa** za plaćanje na nacionalnoj razini na način da će se potrošač obraćati samo onom pružatelju platnih usluga kod kojeg želi prebaciti račun, a opseg usluge prebacivanja potrošač uređuje u punomoći (slično kao kod prebacivanja telefonskog broja kod teleoperatera)
- omogućeno za **posebno osjetljivu skupinu potrošača** (korisnici zajamčene minimalne naknade, osobne invalidnine, doplatka za pomoć i njegu, naknade do zaposlenja i dr.) ostvarivanje **prava na osnovni račun** (uključivo i pravo na deset besplatnih nacionalnih platnih transakcija) po znatno povoljnijim uvjetima u odnosu na tržišne cijene. Osnovni račun mora biti u službenoj valuti RH, a ugovoreno prekoračenje po osnovnom računu neće biti dopušteno.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o kreditnim institucijama

Kupoprodaja plasmana kreditne institucije

- ako se kupoprodajom plasmana iz ovoga članka tražbina prenosi cesijom i o tome se obavještava dužnik u skladu sa zakonom kojim se uređuju obvezni odnosi, kreditna institucija dužna je **uz obavijest o ustupanju tražbine dužniku dostaviti i izvještaj o ukupnom stanju duga sa stanjem na dan prijenosa tražbine i strukturu dugovanja prema sljedećim stavkama: glavnica, kamata, naknade i drugi troškovi**
- prodavatelj je dužan osigurati da **potrošači** čiji su plasmani predmet ugovora **ne dođu kod stjecatelja ili kod treće osobe** na koju je stjecatelj prenio plasmane, odnosno rizike i koristi s osnove plasmana, **u nepovoljniji položaj na osnovi zaštite potrošača u odnosu na položaj koji su kao dužnici imali prema prodavatelju**
- prodavatelj solidarno odgovara sa stjecateljem ili trećom osobom na koju su plasmani dalje preneseni za štetu nastalu potrošaču zbog toga što je potrošač došao pravno ili stvarno u nepovoljniji položaj u odnosu na položaj koji je kao dužnik imao prema prodavatelju

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o kreditnim institucijama

Brisovna očitovanja

- kreditna institucija dužna je najkasnije u roku od 15 dana od dana otplate kredita u cijelosti, bez naknade i na ugovoreni način obavijestiti potrošača o otplati cjelokupnog kredita **i informirati ga o načinu preuzimanje brisovnog očitovanja i svih instrumenata osiguranja otplaćenog kredita**
- za kredite koji su u cijelosti otplaćeni unutar razdoblja od deset godina prije stupanja na snagu ovoga Zakona, a za koje kreditna institucija nije izdala brisovno očitovanje i vratila potrošaču sve instrumente osiguranja otplaćenog kredita, **kreditna institucija dužna je u roku od 2 godine od dana stupanja na snagu ovoga Zakona, bez naknade pisanim putem obavijestiti potrošača o načinu preuzimanja brisovnog očitovanja i mogućnostima vraćanja svih instrumenata osiguranja otplaćenog kredita**
- bez obzira na rok od 2 godine, kreditna institucija dužna je potrošaču na njegov zahtjev bez odlaganja izdati brisovno očitovanje i vratiti sve raspoložive instrumente osiguranja otplaćenog kredita za sve kredite koji su u cijelosti otplaćeni

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o osiguranju

- Prijenos Direktive (EU) 2016/97 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. siječnja 2016. o distribuciji osiguranja
 - zastupnici u osiguranju i posrednici u osiguranju i reosiguranju – obveza edukacije – 15h godišnje
 - uvodi se Dokument s informacijama o proizvodu osiguranja
 - potrebna veća razina znanja pri prodaji investicijskih proizvoda osiguranja potrošačima s obzirom na povećanu kompleksnost i stalne inovacije u kreiranju investicijskih proizvoda osiguranja
 - postrožene prekršajne odredbe

Dokument s informacijama o proizvodu osiguranja

- ◆ povećanje zaštite potrošača
- ◆ standardiziran dokument

- ◆ Dokument s informacijama o proizvodu osiguranja sastavlja proizvođač proizvoda neživotnog osiguranja
- ◆ Cilj: potrošaču dati prije sklapanja ugovora potrošaču dati objektivne informacije o proizvodu osiguranja u razumljivom obliku kako bi potrošač mogao donijeti **informiranu odluku**

- ✓ mora biti kratak i samostalan dokument
- ✓ mora biti prikazan i strukturiran tako da je jasan i jednostavan za čitanje te napisan slovima veličine koja omogućuje čitanje
- ✓ ne smije, u slučaju da je izvorna verzija bila u boji, biti u manjoj mjeri razumljiv kada je tiskan ili fotokopiran u crno-bijeloj verziji
- ✓ mora biti napisan na hrvatskom jeziku, službenim jezicima ili na jednom službenom jeziku kojim se služi u dijelu države članice u kojem se proizvod osiguranja nudi ili, ako se tako dogovore potrošač i distributer, na drugom jeziku
- ✓ mora biti točan i ne dovoditi u zabludu
- ✓ mora sadržavati naslov „Dokument s informacijama o proizvodu osiguranja” na vrhu prve stranice
- ✓ mora sadržavati izjavu o tome da se sve predugovorne i ugovorne informacije o proizvodu nalaze u drugim dokumentima

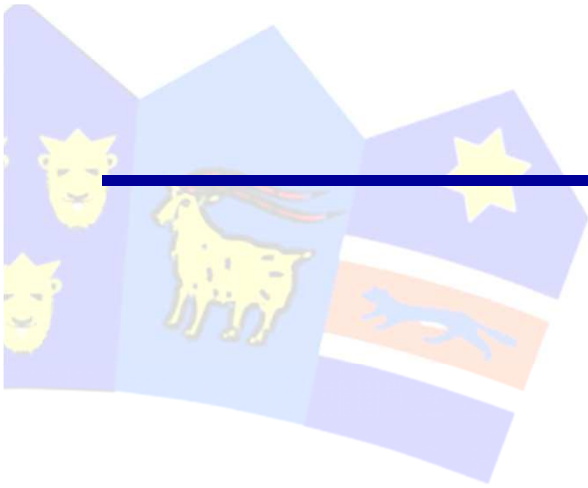
Prijedlog Zakona o platnom prometu

- unaprjeđena pravila o zaštiti korisnika platnih usluga (potrošača), te je:
- smanjena odgovornost platitelja (vlasnika platnog instrumenta) za neautorizirane platne transakcije s 1125,00 HRK na 375,00 HRK (npr. u slučaju izgubljenog ili ukradenog platnog instrumenta)
- smanjen rok u kojem korisnik platnih usluga može bez naknade otkazati okvirni ugovor (s 12 mjeseci na 6 mjeseci)
- zabranjena naplata obavijesti o ustanovljenom gubitku, krađi ili zlouporabi platnog instrumenta, odnosno pružatelj platnih usluga smije zaračunati samo troškove zamjene
- propisana obveza pružatelja platnih usluga da u sklopu platne transakcije na temelju kartice rezervira novčana sredstva na računu za plaćanje platitelja samo ako je platitelj dao suglasnost za točan iznos novčanih sredstava koji treba rezervirati

Prijedlog Zakona o elektroničkom novcu

- veća razina zaštite potrošača kada se isti pojavljuju u ulozi imatelja elektroničkog novca u slučaju prijevara i drugih zlouporaba vezano za sigurnost plaćanja

Zahvaljujem na pozornosti!

